Gemeente Geertruidenberg

Raadsvoorstel

Zaaknummer : 20250701132856

Aan	: Raad van Geertruidenberg
Raadsvergadering	: 18 september 2025
Agendanummer	:
Onderwerp	: Preventie- en handhavingsplan Alcohol en drugs 2025-2028
Portefeuillehouders	: A.M.E.J. van Rooij en M. Witte

Voorstel

1. Het Preventie- en handhavingsplan Alcohol en drugs 2025-2028 vast te stellen.

Samenvatting

Het college stelt de gemeenteraad voor om het nieuwe preventie- en handhavingsplan alcohol en drugs vast te stellen. Het plan is bedoeld om het gebruik van alcohol en drugs onder jongeren terug te dringen. Dit doen we via duidelijke regels, voorlichting en samenwerking met onder andere scholen, ouders, jongerenwerk en de GGD. Het sluit aan op landelijke afspraken zoals het Nationaal Preventieakkoord en is tot stand gekomen met jongeren, ouders en samenwerkingspartners. De uitvoering gebeurt binnen de bestaande budgetten. Bij extra inzet, zoals meer jongerenwerk of handhaving, komt het college met een apart voorstel naar de raad.

Inleiding

Gemeenten zijn op grond van artikel 43a van de Alcoholwet verplicht een preventie- en handhavingsplan alcohol (hierna: het plan) op te stellen. In het plan moeten de doelstellingen, de activiteiten op het gebied van preventie en handhaving en de te behalen resultaten worden vastgelegd. Het vorige plan was vastgesteld voor de periode 2020–2023.

Op verzoek van uw raad heeft de Rekenkamer Geertruidenberg in 2024 onderzoek uitgevoerd naar de effectiviteit van dit plan. De resultaten zijn opgenomen in het rapport "Stap uit de roes!" (Rekenkamer Geertruidenberg, 2024).

De Rekenkamer concludeerde onder andere dat de gemeente sinds 2023 niet meer beschikte over actueel preventie- en handhavingsbeleid. Daarnaast zijn verschillende aanbevelingen gedaan. Uw raad heeft het college vervolgens verzocht een nieuw preventie- en handhavingsplan alcohol en drugs op te stellen. Bijgaand treft u dit nieuwe plan aan.

Een belangrijk aandachtspunt was het ontbreken van monitoring en evaluatie. Daardoor zijn de effecten van inspanningen niet in beeld gebracht en was bijsturing nauwelijks mogelijk. De Rekenkamer wijst er bovendien op dat de doelstellingen in het vorige plan, zoals “0% middelengebruik onder jongeren”, niet realistisch waren. De aanbevelingen uit het rapport zijn meegenomen bij de ontwikkeling van dit nieuwe plan.

Met dit plan wil de gemeente Geertruidenberg haar jeugd een gezonde, veilige en kansrijke omgeving bieden om op te groeien. Uit de meest recente cijfers en signalen blijkt echter dat alcohol- en middelengebruik onder jongeren in onze gemeente hardnekkig en relatief hoog is. Daarom ligt het zwaartepunt nadrukkelijk bij de directe leefomgeving van jongeren: thuis, op school, bij sportverenigingen en in de vrije tijd.

In die omgevingen worden normen gevormd. En daar ligt ook onze gezamenlijke verantwoordelijkheid. Ouders, scholen, sportclubs, verenigingen én de gemeente hebben hierin een voorbeeldrol. Door zichtbaar voor te leven wat we van jongeren vragen, creëren we een geloofwaardig en stevig front tegen middelengebruik.

Bijdrage aan maatschappelijke opgave / strategische doelstelling / beoogd (maatschappelijk) effect
In het conceptplan staat drie doelstellingen centraal:
Doel 1: Daling alcohol- en/of drugsgebruik onder de 18 jaar
Doel 2: De bewustwording van het eigen gedrag en de effecten daarvan nemen toe
Doel 3: De naleving van de leeftijdsgrens onder alcoholverstrekkers neemt toe

Hiermee dragen we bij aan de doelstellingen vanuit het Nationaal Preventie akkoord, het Integraal Zorgakkoord, het Gezond en Actief Leven Akkoord en het sluit aan bij de doelstellingen van het programma Mens & Zorg. Uiteindelijk gaat het om 'gezond en gelukkig opgroeien' in de gemeente Geertruidenberg.

Argumenten
1.1. Preventie- en handhavingsplan alcohol uitgebreid met drugs.
De gemeente is verplicht een Preventie- en handhavingsplan alcohol te hebben op grond van de Alcoholwet. Gelet op signalen uit de samenleving en de evaluatie van het vorig beleid is besloten om het plan ook, net als het vorig plan, op preventieve maatregelen voor wat betreft drugsgebruik te richten. Overige middelen zoals bijvoorbeeld tabak en vapen zijn buiten de werking van dit plan gehouden.

1.2. De jongeren uit Geertruidenberg drinken meer en vaker
Uit de GGD Jongerenmonitor (12-18 jaar) blijkt dat het alcoholgebruik onder jongeren in West-Brabant blijvend hoog is en hoger ligt dan in de rest van Nederland. Het alcohol gebruik van onze jongeren, ligt hoger dan het gemiddelde van de jongeren in West-Brabant. Ook lijkt met name alcohol genormaliseerd bij de jongeren, hun ouders en hun omgeving.

1.3. De behoefte van jongeren
Tijdens de jongerenparticipatie hebben zijn aangegeven behoefte te hebben aan meer voorzieningen in de openbare ruimte en aan activiteiten om verveling tegen te gaan. Ook is er behoefte aan ruimere openingstijden van het jongerencentrum en wordt uitbreiding van de jongerenwerkers gevraagd. Hun ondersteuning wordt als erg waardevol benoemd.

Kanttekeningen
1.1. De doelstellingen zijn niet 'SMART' gemaakt
In het plan worden er bewust geen specifiek beoogde percentages benoemd. Evaluatie van vorig beleid heeft ons geleerd dat ambitieuze percentages niet haalbaar zijn. Daarnaast stellen we landelijk vast dat preventie een zaak van de lange adem is. Steeds meer gemeenten zetten in op algemene doelstellingen, hier sluiten we met dit plan op aan.

1.2. Preventie blijft een zaak van lange adem
Zoals ook uit de voortgangsrapportage van het Nationaal Preventieakkoord (2024) blijkt, laten de effecten van preventieve maatregelen zich pas over langere termijn meten. Daarom is er in dit beleidsplan gekozen voor inspanningsverplichtingen gericht op een gezondere jeugd. Uiteindelijk wordt hiermee daling van de huidige percentages uit de GGD monitor nagestreefd.

1.3. Beperkte mogelijkheden voor handhaving
Handhaving is een belangrijk onderdeel van het beleid, maar de mogelijkheden zijn wettelijk en praktisch beperkt. De Alcoholwet biedt ruimte om op te treden bij verkoop en verstrekking aan minderjarigen in de openbare ruimte, zoals in winkels, horeca en tijdens evenementen. Ook kunnen we via mystery guests en toezicht op naleving gerichte acties uitvoeren.

Tegelijkertijd moeten we erkennen dat handhaving stopt bij de voordeur. Wat er thuis gebeurt, bijvoorbeeld het drinken van alcohol of gebruiken van middelen door jongeren in privésfeer, valt buiten het directe bereik van gemeentelijk toezicht. Juist daarom is preventie in de leefomgeving van jongeren zo cruciaal: ouders, sportclubs en scholen spelen een sleutelrol in het stellen én voorleven van gezonde normen.

1.4. Bevoegdheden drugs beperkter dan alcohol
In tegenstelling tot alcohol, biedt de wet minder directe handhavingsmogelijkheden bij drugsgebruik onder jongeren. De burgemeester kan op basis van de *Wet Damocles* (artikel 13b Opiumwet) wel panden of lokalen sluiten waar handel in of bezit van drugs plaatsvindt, maar deze bevoegdheid richt zich vooral op situaties met overlast of drugshandel. Ook kan de burgemeester een last onder dwangsom opleggen aan straatdealers. Deze bestuurlijke maatregel staat los van de strafrechtelijke vervolging door justitie. Het middel is vooral bedoeld om te voorkomen dat iemand nog een keer het verkeerde pad op gaat.

Bij persoonlijk gebruik van kleine hoeveelheden softdrugs in de openbare ruimte zijn de mogelijkheden beperkter. Preventie, voorlichting en samenwerking met politie, GGD en jongerenwerk blijven daarom essentieel in de aanpak van drugsproblematiek onder jongeren.

Financiën
De uitvoering van dit preventie- en handhavingsplan vindt in principe plaats binnen de bestaande beleidskaders en bijbehorende budgetten van het Volksgezondheidsbeleid, Jeugdbeleid, Alcohol- en Horecasanctiebeleid en het Integraal Veiligheidsbeleid.

De preventieve activiteiten worden gefinancierd via lopende subsidieregelingen en maatwerkafspraken met partijen als het jongerenwerk, Novadic-Kentron, GGD West-Brabant en Halt. Deze middelen zijn meerjarig in de begroting opgenomen.

Uitgangspunt is dat uitvoering binnen de bestaande financiële kaders plaatsvindt. Bij de jaarlijkse prioritering van het uitvoeringsplan wordt nadrukkelijk gekeken naar uitvoerbaarheid en efficiëntie, mede in het licht van gemeentelijke bezuinigingsopgaven. Waar mogelijk bundelen we inzet van partners en sluiten we aan bij bestaande programma's en werkprocessen.

Nieuwe of intensievere maatregelen – zoals extra inzet van BOA's, mysteryshoppers of uitbreiding van jongerenwerk – brengen aanvullende kosten met zich mee. Voor dergelijke ingrepen wordt, indien nodig, vooraf een separaat financieringsvoorstel aan de gemeenteraad voorgelegd.

Communicatie
Er wordt met inwoners gecommuniceerd dat het nieuwe plan is vastgesteld. Dit gebeurt via de gemeentelijke kanalen als ook in gesprekken met inwoners en partners. Samenwerkingspartners zijn ervan op de hoogte dat dit een nieuwe werkwijze betekent. Binnen het uitvoeringsplan is communicatie een terugkerend onderwerp.

Inclusieve samenleving
Bijgaand plan is tot stand gekomen is samenwerking met jongeren, ouders en samenwerkingspartners. Daarnaast heeft er een adviestraject plaatsgevonden bij de Adviesraad Sociaal Domein. Ook is het conceptplan is ter voorbespreking aan uw raad voorgelegd.

Adviesraad sociaal domein
Op 21 mei 2025 is het concept Preventie- en Handhavingsplan Alcohol en Drugs 2025–2028 ter advisering aangeboden aan de Adviesraad Sociaal Domein (ASD). De adviesraad heeft het plan tijdens haar vergadering van 26 mei slechts kort kunnen bespreken, mede vanwege een volle agenda en beperkte voorbereidingstijd. Op 9 juni heeft de adviesraad desondanks een eerste schriftelijke reactie aangeleverd, waarin zij een aantal aandachtspunten heeft verwoord. De reactie van het college op dit advies treft u bijgaand aan.

Reacties gemeenteraad op het conceptplan
Het concept Preventie- en Handhavingsplan Alcohol en Drugs 2025–2028 is in juni 2025 opiniërend aan de gemeenteraad voorgelegd. De raad gaf daarbij diverse aandachtspunten mee, gericht op onder andere jongerenwerk, ouderbetrokkenheid, handhaving rond drugs, monitoring en de uitvoerbaarheid binnen financiële kaders.

Deze aandachtspunten zijn zoveel mogelijk verwerkt in de definitieve versie van het plan. Zo is de rol van ouders verder uitgewerkt, is verduidelijkt wat de gemeente kan doen bij drugsproblematiek en is het hoofdstuk over monitoring en evaluatie aangescherpt. Ook is aandacht gevraagd voor de inzet van jongerenwerk. Verdere uitwerking daarvan, valt buiten de reikwijdte van dit plan. Tot slot is expliciet opgenomen dat uitvoering in principe plaatsvindt binnen bestaande middelen, met aandacht voor prioritering en efficiëntie in het licht van de gemeentelijke bezuinigingsopgave.

Niet alle suggesties van de adviesraad en gemeenteraad zijn één-op-één overgenomen. Sommige doelstellingen zijn bewust inspanningsgericht geformuleerd, omdat effectmeting bij preventie vaak pas op langere termijn mogelijk is. Wel worden inspanningsverplichtingen en meetindicatoren SMART geformuleerd in het jaarlijks uitvoeringsplan. Dit wordt jaarlijks geëvalueerd en mede op basis van resultaten en signalen uit de praktijk kan bijgestuurd worden.

Uitvoering
Na vaststelling van het plan, wordt met de samenwerkingspartners een jaarlijks uitvoeringsplan opgesteld op basis van de in het plan genoemde Kritieke Prestatie Indicatoren (KPI's). Op basis hiervan worden de inspanningen gemonitord en vindt jaarlijkse evaluatie plaats.

Bijlagen
1. Preventie- en handhavingsplan Alcohol en drugs 2025-2028
2. ASD Advies Preventie- en handhavingsplan alcohol en drugs 2025-2028
3. Bestuurlijke reactie op ASD Advies Preventie- en handhavingsplan alcohol en drugs 2025-2028

Een ontwerpbesluit bieden wij u hierbij vaststelling aan.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Geertruidenberg,

de secretaris,	de burgemeester,
R. Brekelmans	M. Witte

De raad van de gemeente Geertruidenberg;

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Geertruidenberg van 12 juni 2025 en 5 augustus 2025.

Gelet op:
- artikel 43a van de Alcoholwet;
- het advies van de Adviesraad Sociaal Domein van 9 juni 2025;
- de inbreng van jongeren, ouders en samenwerkingspartners;

Besluit:
De raad besluit:
1. Het Preventie- en handhavingsplan Alcohol en drugs 2025-2028 vast te stellen.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 18 september 2025,

Geertruidenberg,

de raad voornoemd,

de griffier,	de voorzitter,
G. Brunsveld	M. Witte